

Katsaus kansainvälisiin öljymarkkinoihin vuonna 2015

Keskeisiä tekijöitä öljymarkkinoilla

- Globaalista lamasta aiheutui noin 2,5 miljoonan barrelin ylituotanto. Raakaöljyn hinta oli alhaalla.
- Opecin päätös pitää tuotantomäärät ennallaan ja erityisesti Saudi-Arabian pyrkimys säilyttää markkinaosuutensa pitivät raakaöljyn hintatasoa alhaalla.
- Sopimus Iranin ydinohjelman alasajosta heinäkuussa vaikutti jo vuonna 2015, vaikka Iran voi lisätä öljyntuotantoaan vasta talouspakotteiden purkamisen jälkeen vuonna 2016.
- Liuskeöljyn tuotannon kääntyminen laskuun Yhdysvalloissa hidasti tuotannon kasvua, mutta Yhdysvaltain korkealla tasolla olevat öljyvarastot kompensoivat vaikutuksia.
- Venäjä ei ole ollut halukas öljyntuotannon vähentämiseen alhaisesta hintatasosta huolimatta.

Lyhenteitä

- **Barreli:** raakaöljymarkkinoiden tilavuusmittayksikkö, tynnyri, 159 litraa
- **Brent-raakaöljy:** suurin osa kansainvälisestä raakaöljytarjonnasta hinnoitellaan Pohjanmeren Brent blend -raakaöljyn perusteella
- **WTI:** Yhdysvaltalainen raakaöljyn viitelaatu
- **IEA:** Kansainvälinen energijärjestö, International Energy Agency
- **EIA:** Yhdysvaltojen energiaviranomainen, U.S. Energy Information Administration

Yleistä

Raakaöljyn hinnan lasku oli vuoden 2015 puheenaihe. Brent-raakaöljyn hinta laski jo vuoden 2014 kesäkuusta vuoden 2015 tammikuuhun yli 50 %. Tammikuun puolivälistä lokakuun puoliväliin hinta vaihteli 45 dollarin ja 65 dollarin välillä barreilta. Marraskuun puolivälin jälkeen hinta oli vuoden 2015 alimmalla tasolla, noin 42 dollaria barreilta. Joulukuun puolivälissä 2015 Brent-raakaöljyn hinta oli alhaisimmilla tasolla yli 10 vuoteen, noin 38 dollaria barreilta.

Kansainvälisen energijärjestön IEA:n mukaan maailman öljyn tuotanto oli vuoden 2015 kolmannella vuosineljänneksellä noin 2,5 miljoonaa barrelia kysyntää korkeammalla tasolla. IEA ennusti raakaöljyn ylitarjonnan jatkuvan ainakin vuoden 2016 syksyyn.

Yhdysvaltain energiahallinnon EIA:n ennuste Pohjanmeren Brent-raakaöljyn hintakeskiarvoksi oli joulukuussa 53 dollariin barreilta vuodelle 2015 ja 56 dollaria barreilta vuodelle 2016.

Tammikuu 2015

Tammikuun puoliväliin mennessä Brent-raakaöljyn hinta oli laskenut puolessa vuodessa noin puoleen: hinta oli alle 50 dollaria barreilta, kun se kesäkuussa 2014 oli ollut noin 115 dollaria. Hintasuuntaus oli saanut vauhtia vuoden 2014 marraskuussa, kun Opec-maat päättivät jättää tuotantokiintiönsä ennalleen. Myös keskeisten öljytuotteiden maailmanmarkkinahinnat laskivat alkuvuonna.

Raakaöljystä oli ylitarjontaa kysynnän vähennettyä globaalin taantuman takia. IEA piti kysynnän kasvuennusteen vuodelle 2015 ennallaan reilussa 93 miljoonassa barreilissa päivässä (kasvua edellisvuodesta 0,9 miljoonaa barrelia).

Helmikuu 2015

Helmikuun puolivälissä Brent-raakaöljyn hinta liikkui noin 60 dollarissa barreilta, eli hinta oli noussut hieman verrattuna tammikuuhun. Arviot hintakehityksestä vaihtelivat suuresti. Melko yleisesti hintojen uskottiin kuitenkin kääntyvän nousuun loppuvuodesta 2015. Keskeisten öljytuotteiden maailmanmarkkinahinnat olivat korkeammalla tasolla kuin tammikuussa.

Raakaöljystä oli edelleen ylitarjontaa. IEA:n helmikuun öljymarkkinaraportissa kysynnän kasvuennuste vuodelle 2015 oli ennallaan, reilussa 93 miljoonassa barreilissa päivässä.

Maaliskuu 2015

Brent-raakaöljyn hinta lähti taas laskuun helmikuun alun lyhyen nousun jälkeen ja oli maaliskuun puolivälissä noin 53 dollaria barreilta. Keskeisten öljytuotteiden maailmanmarkkinahinnat olivat myös laskeneet lukuun ottamatta bensiiniä; sen hintaan vaikutti jo lähestyvä kesän autoilukausi, joka lisää aina bensiinin kysyntää.

IEA nosti öljyn kysynnän vuoden 2015 kasvuennustetta hieman, 93,5 miljoonaan barreiliin päivässä.

Opec-maiden öljyntuotanto kasvoi maaliskuussa IEA:n mukaan nopeinta vauhtia miltei neljään vuoteen: tuotanto nousi maaliskuussa 890 000 tynnyrillä hieman yli 31 miljoonaan tynnyriin päivässä. Eniten kasvoi Opecin suurimman jäsenen Saudi-Arabian tuotanto, joka oli nyt hieman yli 10 miljoonaa tynnyriä päivässä.

Yhdysvaltojen öljyntuotanto, varsinkaan liuskeöljyn tuotanto, ei ollut vielä kovin paljoa vähentynyt öljyn hinnan laskusta huolimatta. IEA arvioi, että hinta ei ollut laskenut niin paljoa, että liuskeöljyn tuotanto hidastuisi. Yhdysvaltain öljyvarastot olivat edelleen kasvaneet, ja niissä oli noin 445 miljoonaa barreilia raakaöljyä.

Yhdysvaltalaisen raakaöljyn viiteladun WTI:n hintaero Pohjanmeren Brent-laatuun oli maaliskuussa ennätysuuri, 10 dollaria barreilta. Vastaavasti WTI:n hinta, 43 dollaria barreilta, oli alhaisin kuuteen vuoteen.

Huhtikuu 2015

Brent-raakaöljyn hinta oli huhtikuun puolivälissä noin 57 dollaria barreilta. Keskeisten öljytuotteiden maailmanmarkkinahinnat olivat kuukauden mittaan nousseet.

IEA nosti öljyn kysynnän kasvuennustetta vuodelle 2015 hieman, 93,6 miljoonaan barreiliin päivässä. Yhdysvaltojen raakaöljyvarastot olivat kasvaneet noin 480 miljoonaan barreiliin.

Huhtikuussa syntyi alustava sopu Iranin ydinohjelman rajoittamisesta. Sopimuksen toteutumisen arveltiin lisäävän Iranin öljyvientiä, koska vastineena maalle luvattiin kansainvälisten pakotteiden poistamista. Yhdysvaltojen energiaviranomainen EIA arvioi, että Iran voisi lisätä öljyntuotantoa vähintään 700 000 barreilia päivässä vuoden 2016 loppuun mennessä. Maaliskuussa 2015 Iranin öljyntuotanto oli 2,85 miljoonaa barreilia päivässä.

Toukokuu 2015

Raakaöljyn hinta nousi huhtikuusta toukokuuhun jonkin verran. Toukokuun puolivälissä Brent-raakaöljy maksoi noin 65 dollaria barreilta. Hintakehitykseen liittyvät arviot vaihtelivat suuresti. Yhdysvaltain energiahallinto EIA ennusti toukokuun katsauksessaan, että Brent-raakaöljyladun hintakeskiarvo olisi 60 dollaria barreilta vuonna 2015 ja 70 dollaria barreilta vuonna 2016.

IEA piti öljyn kysynnän kasvuennusteen ennallaan. Keskeisten öljytuotteiden maailmanmarkkinahinnat nousivat huhtikuusta toukokuuhun.

IEA:n mukaan Yhdysvalloissa käytössä olevien, erityisesti liuskeöljyä tuottavien öljypumppujen määrä oli pudonnut 60 % sen jälkeen, kun öljyn hinta kääntyi laskuun vuonna 2014. Yhdysvaltojen suurin liuskeöljyn tuottaja arvioi, että tuotanto alkaa kasvaa kaksinumeroisin luvuin, jos yhdysvaltalaisen raakaöljyn viitelaadun WTI:n hinta nousee noin 60 dollarista barreilta 65:een dollariin barreilta. Tuotantotekniikka on kehittynyt, ja nykyisin on mahdollisuus porata ja säröttää raakaöljyä maan alla, mutta jättää se pumppaamatta ylös, kunnes hinta markkinoilla katsotaan sopivaksi.

Kesäkuu 2015

Kesäkuun puolivälin paikkeilla Brent-raakaöljyn hinta oli jälleen hieman laskenut ja oli noin 62 dollaria barreilta. Keskeisten öljytuotteiden maailmanmarkkinahinnat olivat laskeneet kuukauden aikana bensiniä lukuun ottamatta.

IEA nosti alkukesästä vuoden 2015 öljyn kysynnän kasvuennustetta 93,9 miljoonaan barreliin päivässä.

Öljyntuottajamaiden järjestö Opec päätti kesäkuun kokouksessaan pitää tuotantomäärät entisellä tasolla, joka oli 30 miljoonaa barreliä päivässä. Jotkut jäsenmaat, kuten Venezuela, olivat ehdottaneet tuotannon supistamista öljyn hinnan kääntämiseksi nousuun.

Heinäkuu 2015

Kesän 2015 aikana raakaöljyn hinta laski, erityisesti sen jälkeen, kun syntyi sopu Iranin ydinsulkusopimuksesta ja sen seurauksena maan talouspakotteiden purusta.

Sopimus Iranin uraanituotannon rajoittamisesta rauhanomaisiin tarpeisiin syntyi heinäkuussa 2015 yli 10 vuoden pattitilanteen jälkeen. Alustava sopu oli saatu huhtikuussa. Neuvotteluihin osallistuivat Iran, Yhdysvallat, Venäjä, Kiina, Saksa, Britannia ja Ranska sekä Kansainvälinen atomienergiajärjestö. Sopimuksen tuloksena Iranin vastaiset talouspakotteet päätettiin kumota, ja maa voisi näin lisätä öljynvientiään vuonna 2016. Iran oli ennen pakotteita maailman neljänneksi suurin öljyn tuottaja.

Elokuu 2015

Brent-raakaöljyn hinta laski kesän kuluessa ja oli elokuun puolivälissä noin 49 dollaria barreilta. Myös keskeisten öljytuotteiden maailmanmarkkinahinnat laskivat kesän 2015 aikana.

IEA nosti öljyn kysynnän kasvuennustetta 94,1 miljoonaan barreliin päivässä. IEA myös ennusti raakaöljyn ylitarjonnan jatkuvan vuoden 2016 puolelle.

Yhdysvaltain energiahallinto EIA ennusti Brent-raakaöljyalaadun hintakeskiarvoksi 54 dollaria barreilta vuonna 2015 ja 59 dollaria barreilta vuonna 2016. Ennusteen mukaan Brent-raakaöljyn ja yhdysvaltalaisen raakaöljyn viitelaadun eli WTI:n hintaero olisi sekä vuonna 2015 että vuonna 2016 noin viisi dollaria barreilta.

Liuskeöljyn poraamisella Yhdysvallat on noussut maailman suurimmaksi öljyntuottajaksi ja öljyn tuonti on vähentynyt, mutta öljyvarastot ovat olleet korkealla tasolla. Paineet vuodesta 1970 voimassa olleen raakaöljyn vientikiellon kumoamisesta voimistuivat kesällä 2015. Elokuussa Yhdysvaltojen raakaöljyvarastoissa oli noin 455 miljoonaa barreliä. Yhdysvallat on ainoa raakaöljyn tuottaja, jolla on vielä runsaasti ylimääräistä tuotantokapasiteettia.

Syyskuu 2015

Syyskuun puolivälissä Brent-raakaöljyn hinta oli lähellä alkuvuoden hintaa eli noin 48 dollaria barreilta. Keskeisten öljytuotteiden maailmanmarkkinahinnat laskivat elokuusta syyskuuhun bensiinin ja raskaan polttoöljyn osalta. Keskitisleiden hinnat pysyivät suunnilleen entisellä tasolla.

Öljyn tuotanto oli IEA:n mukaan noin 2,5 miljoonaa barreliä kysyntää korkeammalla tasolla vuoden toisella vuosineljänneksellä. Öljyn ylitarjonnan jatkumista tukivat odotukset Iranin raakaöljyn tuotannon voimakkaasta kasvusta vuonna 2016, kun maan vastaiset talouspakotteet kumotaan. Iran oli ilmoittanut, että se lisää raakaöljyn tuotantoaan yli miljoona barreliä päivässä. Lisäksi Venäjä ilmoitti syyskuussa, että se ei ole supistamassa raakaöljyn tuotantoaan.

IEA nosti öljyn kysynnän kasvuennustetta vuodelle 2015 hieman, 0,1 miljoonaa barreliin päivässä eli kysyntä olisi 94,2 miljoonaa barreliä päivässä.

Lokakuu 2015

Lokakuun puolivälissä Brent-raakaöljyn hinta oli lähellä alkuvuoden hintaa, noin 50 dollaria barreilta. Keskeisten öljytuotteiden maailmanmarkkinahinnat laskivat syyskuusta lokakuuhun raskasta polttoöljyä lukuun ottamatta.

IEA nosti vuoden 2015 öljyn kysynnän kasvuennustetta 0,1 miljoonaa barreliä päivässä, ja kysyntäennuste oli 94,3 miljoonaa barreliä päivässä. Kysynnän kasvuennustetta nostettiin, vaikka esimerkiksi maailman toiseksi suurimman kansantalouden ja merkittävän öljynkäyttäjän Kiinan talouskasvun arvioitiin olevan ennakoitua hitaampaa.

IEA:n mukaan maailman öljyn tuotanto oli vuoden 2015 kolmannella vuosineljänneksellä noin 2,5 miljoonaa barreliä kysyntää korkeammalla tasolla. IEA ennusti raakaöljyn ylitarjonnan jatkuvan ainakin vuoden 2016 syksyyn.

Odotuksia ylitarjonnan kasvamisesta tukee vuonna 2016 odotettavissa oleva Iranin öljyntuotannon voimakas lisäys Iranin vastaisten talouspakotteiden kumoamisen jälkeen. Kansallinen öljy-yhtiö ilmoitti lokakuussa, että Iran lisää raakaöljyn tuotantoaan kaksi miljoonaa barreliä päivässä sen hetkisestä tasosta, joka oli 2,8 miljoonaa barreliä päivässä.

Yhdysvaltojen raakaöljyvarastot olivat lokakuun puolivälin tienoilla samalla korkealla tasolla kuin kuukautta aiemmin. Varastoissa oli noin 460 miljoonaa barreliä öljyä.

IEA arvioi, että öljy-yhtiöt vähentäisivät vuonna 2015 investointejaan öljyn tuotantoon ennätyskelliset 20 %. Vuoden 2015 aikana useammat öljyä poraavat yhtiöt ilmoittivat esimerkiksi lopettavansa öljynetsintöjä arktisilla tuotantoalueilla.

Marraskuu 2015

Öljyn hinta vaihteli tammikuusta marraskuuhun hintatasoon nähden voimakkaasti, 45 dollarin ja 65 dollarin välillä barreilta. Marraskuun puoliväliin tultaessa Brentin hinta oli taas laskenut kuukauden aikana ja oli vuoden 2015 alimmalla tasolla, noin 45 dollaria barreilta. Keskeisten öljytuotteiden maailmanmarkkinahinnat laskivat lokakuusta marraskuuhun.

IEA:n öljymarkkinaraportissa öljyn kysynnän kasvuennuste vuodelle 2015 oli 94,5 miljoonaa barreliä päivässä. Kysynnän kasvuennuste vuodelle 2016 oli selvästi alhaisempi, 1,2 miljoonaa barreliä päivässä.

Yhdysvaltojen öljyvarastot olivat kasvaneet, ja niissä oli noin 485 miljoonaa barreliä raakaöljyä. Yhdysvallat on ainoa öljyntuottaja, jolla on vielä runsaasti ylimääräistä tuotantokapasiteettia.

EIA ennusti Brent-raakaöljyn hintakeskiarvoksi 54 dollaria barreilta vuonna 2015 ja 56 dollaria barreilta vuonna 2016. Vuoden 2016 ennuste oli laskenut edellisestä ennusteesta kolme dollaria

barreilta. Marraskuun ennusteen mukaan Brent-raakaöljyn ja yhdysvaltalaisen raakaöljyn viitelaadun WTI:n hintaero olisi vuonna 2015 noin neljä dollaria ja vuonna 2016 noin viisi dollaria barreilta.

Marraskuussa arvioitiin, että öljyntuottajamaiden järjestö Opec pitäisi kokouksessaan 4. joulukuuta öljyntuotantomäärät entisellä tasolla yhteistyössä Venäjän kanssa. Tämä tarkoittaisi myös raakaöljyn vallinneen hintatason jatkumista.

Joulukuu 2015

Opec päätti 4. joulukuuta pitää öljyn tuotantomäärät entisellä tasolla, 30 miljoonassa barreilissa päivässä. Käytännössä Opecin tuotanto oli ollut pitkään noin 31,5 miljoonaa barreilia päivässä. Öljyn hinta lähti laskuun, ja Brent-raakaöljyn hinta oli joulukuun puolivälissä alhaisimmalla tasolla yli 10 vuoteen, noin 38 dollaria barreilta. Myös keskeisten öljytuotteiden maailmanmarkkinahinnat olivat laskeneet kuukauden aikana.

Venäjän taholta esitettiin arvio, että raakaöljyn hinta pysyisi 40-60 dollarin välillä seitsemän vuotta. Arvio oli selvästi alhaisempi kuin IEA:n tai Opecin arviot, joiden mukaan öljyn hinta nousisi 80 dollariin barreilta vuoteen 2020 mennessä.

Raakaöljyn hinnan laskuun vaikuttivat myös epäilyt Kiinan talouskasvun hidastumisesta. Kiina on maailman toiseksi suurin kansantalous ja kuluttaa runsaasti öljyä sekä siitä valmistettavia hyödykkeitä.

IEA:n joulukuun raportissa öljyn kysynnän kasvuennuste vuodelle 2015 oli 94,5 miljoonaa barreilia päivässä. Kasvua edellisvuodesta olisi 1,8 miljoonaa barreilia päivässä. Kysynnän kasvuennuste vuodelle 2016 oli alhaisempi, 1,2 miljoonaa barreilia päivässä

Yhdysvaltain raakaöljyvarastoissa oli noin 485 miljoonaa barreilia öljyä, kun määrä vuotta aiemmin oli noin 380 miljoonaa barreilia. Yhdysvallat on ainoa raakaöljyn tuottaja, jolla on vielä runsaasti ylimääräistä tuotantokapasiteettia.

Suurimmat öljyntuottaja- ja käyttäjämaat, öljyn vaikutus kansantalouteen

Verrattaessa maailman viittä suurinta öljyn tuottajaa ja käyttäjää voidaan arvioida raakaöljyn alhaisen hintatason vaikutuksia kunkin kansantalouteen.

- Suurimmat tuottajat: Yhdysvallat, Saudi-Arabia, Venäjä, Kanada ja Kiina
- Suurimmat käyttäjät: Yhdysvallat, Kiina, Japani, Intia ja Brasilia

Suurista öljyntuottajista Yhdysvallat ja Kiina ovat myös suurimmat raakaöljyn käyttäjät eli tuotannosta valtaosa menee omille markkinoille.

Saudi-Arabia ja Venäjä ovat raakaöljyn suuria nettoviejiä. Saudi-Arabian raakaöljyn tuotantokustannukset ovat alhaiset muihin tuotantoalueisiin verrattuna, ja kerätyt öljyrahastot kompensoivat vaikutuksia. Venäjään kohdistuu suurimmat vaikutukset.

Suurista käyttäjistä Japani, Intia ja Brasilia hyötyvät alhaisesta raakaöljyn hinnasta.

- Opec-maiden merkitys keskeisenä öljyn tuottajatahona on vähentynyt selvästi, vaikka konventionaaliset öljyvarat sijaitsevat edelleen pääasiassa Opec-maiden alueella.

Opecin jäsenenä on 12 maata: Algeria, Angola, Ecuador, Irak, Iran, Kuwait, Libya, Nigeria, Qatar, Saudi-Arabia, Venezuela ja Yhdistyneet Arabiemiraatit. Raakaöljyn alhainen hintatason katsotaan vuonna 2015 rasittaneen mm. Venäjää ja sen lisäksi Opec-maista erityisesti Venezuelaa ja Irania.

Raakaöljyn hinnan vaikutukset vaihtelevat eri alueilla

Raakaöljyn maailmanmarkkinahinnat määräytyvät dollareina ja niiden muutokset välittyvät sellaisenaan Yhdysvaltoihin sekä maihin, jotka ovat sitoneet valuuttansa arvon Yhdysvaltain dollariin. Dollarialueen ulkopuolella muutoksiin vaikuttaa myös dollarikurssin muutos: dollarin vahvistuminen vähentää raakaöljyn hinnan laskun vaikutusta euroina mitattuna ja heikentyminen päinvastoin lisää sitä. Suuri öljyn tuottaja Venäjä alkoi kärsiä merkittävästi raakaöljyn hinnan alenemisesta.

Raakaöljyn hinnan laskun yhteisvaikutus on öljyä tuovissa maissa selvästi positiivinen: kotitalouksien ostovoima lisääntyy, yritysten raaka-aine- ja kuljetuskustannukset alenevat ja tulevaisuuteen kohdistuvat odotukset kohenevat, inflaatio hidastuu ja kauppa- ja vaihtotase paranevat (Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen Etlan muistio, 2015).

Maakohtaiset vaikutukset riippuvat öljyn nettotuonnin suuruudesta ja talouden öljyintensiteetistä eli öljyn käytön suhteesta kokonaistuotantoon: mitä suurempi intensiteetti on, sitä suurempi on öljyn hinnan alenemisen vaikutus maan talouteen. Teollisuusmaista Suomen ja Yhdysvaltojen öljyintensiteetti on selvästi korkeampi kuin esimerkiksi Saksan ja Ruotsin.